Contributed by David Dessers
woensdag, 26 januari 2005 - Last Updated dinsdag, 26 juni 2007

Op maandag 29 november keurde de Antwerpse gemeenteraad, meerderheid tegen oppositie, het 'Stadsplan Veilig' goed, inmiddels ook wel gekend als het 'Plan Grootjans'. Dit plan houdt ondermeer in dat er vanaf januari patrouilles door Antwerpse 'risicowijken' zullen trekken, vergezeld van de Dienst Vreemdelingenzaken om er huis na huis de woonomstandigheden, het verblijfsstatuut en de taalvaardigheid van de bewoners te controleren. Een actieve opsporings- en uitwijzingspolitiek, waarbij men het vooral gemunt heeft op de balkankinderen. Het plan spreekt stoere taal: "De halfslachtige, individuele welzijns-aanpak stoot stilaan op een grens".

In de Antwerpse Seefhoek, een wijk die met stip op nummer één staat van de te controleren wijken, spreken we met Edwin Delanoeye van Attac-Antwerpen, Frank Hosteaux van de actiegroep "Rot op huisjesmelkers" en Jos Geudens, Onderwijs zonder grenzen en ook lid van de Antwerpse SAP. Zij hebben zich verenigd in de actiegroep Basta! En richten hun pijlen nu op dit actieve opsporingsbeleid van de stad Antwerpen.

De Seefhoek is een gezellige maar sterk verpauperde wijk in Antwerpen Noord, waar heel wat gezinnen niet over een geldig verblijfsstatuut beschikken. Daardoor mogen deze mensen officieel niet werken, terwijl ze vaak ook geen uitkering krijgen. Grote groepen gezinnen zijn er om te overleven aangewezen op zwartwerk, voedselbanken en solidariteitsacties. Ze wonen er vaak niet eens zo goedkoop in huizen in zeer slechte staat. In de scholen uit de wijk zitten tot 40% procent zogenaamd illegale kindjes, die Nederlands spreken en van de wijk hun thuis hebben gemaakt. Deze gezinnen lopen nu in het vizier van het stadsbestuur.

Edwin Delanoeye: In de inleiding van het Plan Grootjans worden de mooie, dure woorden niet geschuwd : 'strijd tegen sociale uitsluiting, garanderen van sociale grondrechten voor iedereen, het versterken van het sociaal-economisch potentieel, enzovoort'. Je hoort dus een pleidooi voor ambitieuze integrale aanpak. Maar reeds in de volgende paragraaf blijken die woorden ook inderdaad te duur: "Dergelijke ... ambities dreigen de stad en de stedelijke overheid overigens zelf een kopje kleiner te maken'. Met andere woorden: er is geen geld voor. Daarom beperkt het stadsbestuur zich dan maar tot een louter repressieve aanpak van criminaliteits- en overlastbestrijding. Het discours over sociale rechten blijft discours en verder wordt er over de realisatie van die rechten, of op zijn minst aanzetten daartoe, met geen woord meer gerept. Sociale rechten worden in dit plan gebruikt als " windowdressing".

Frank Hosteaux: "We maken ons vooral veel zorgen om de balkankinderen, Roma-kinderen enzovoort die bij naam genoemd worden. Kansarme gezinnen noemt men in de tekst 'risicogezinnen'. Nogal overtrokken, vinden we. Men zal deze gezinnen dus controleren om te zien waar ze hun geld vandaan halen en of ze over wettige papieren beschikken. Welnu, wij vinden dat het niet kan dat gezinnen moeten gaan bewijzen waar ze hun geld vandaan halen. Dat is een schending van de privacy.

Jos Geudens: Het plan werd meerderheid tegen minderheid goedgekeurd. Dus ook SP.A en Groen! hebben ervoor gestemd. Het Vlaams Blok was tegen, hoewel hun mandatarissen spraken van een stap in de goede richting. Het plan concentreert zich op een aantal 'risicogebieden'. Het gaat om tien 'hot spot-buurten' en vijf 'hot spot-straten'. Het grootste deel van die buurtenbuurten en straten liggen in Antwerpen-Noord en Borgerhout.

Edwin: Volgens het officiële discours willen ze aan 'case management' doen. Gezin per gezin volgen en kijken wat de toestand van die gezinnen is. Maar gezien ze dat niet zomaar kunnen achterhalen, willen ze nu deur aan deur controles uitvoeren. En ze noemen ook de namen van de straten waarmee ze zullen starten: de Vankerkhovestraat, de Gemeentestraat, de Lange Beeldekensstraat etc. Maar het feit dat de Dienst Vreemdelingenzaken steeds aanwezig is bij de controles maakt duidelijk dat het om een actieve opsporing van mensen zonder papieren gaat. In het plan heeft men het ook over een 'menselijk uitwijzingsbeleid'.

Frank: Tegelijkertijd is het OCMW momenteel bezig om elk dossier van Belgen en niet-Belgen uit te pluizen. Bij het minste vermoeden dat je geen recht meer hebt op een OCMW-uitkering word je er onherroepelijk uit gegooid. Zo heb ik nu weet van drie Roma-gezinnen die hun uitkering hebben verloren. Dat baart me zoveel zorgen. De kansarmoede is hier nu al zo groot.

Hoe verdedigen SP.A en Groen! dit plan?

Edwin: Het plan werd oorspronkelijk opgesteld door een kabinetsmedewerker van schepen Grootjans, een liberaal dus. De eerste versie zou nog een stuk verregaander zijn geweest en er zijn dus reeds wat bijsturingen gebeurd onder druk van SP.A en Groen!. Zo werden er ook een aantal welzijnsinitiatieven opgenomen in het plan. Probleem is dat ze daarvoor verwijzen naar het Riso (Regionaal Instituut voor Samenlevingsopbouw). Maar we hebben dat gecheckt bij het Riso en het blijkt dat ze nooit geconsulteerd werden over het Plan en er zich nauwelijks bewust van waren dat ze in het kader van dat plan opdrachten zullen doen.

Jos: We zien hier eigenlijk hoe de meerderheid in Antwerpen zich neer heeft gelegd bij een plan van de liberalen. De VLD was altijd al voorstander van een actief opsporingsbeleid van mensen zonder papieren. Dit terwijl Groen! daar steeds een tegenstander van was en SP.A ook, maar in mindere mate. Dit plan maakt geen deel uit van het bestuursakkoord. En toch maakt men er vandaag geen geheim van dat het de bedoeling is om mensen zonder papieren ook effectief op te pakken.

Al een hele tijd vinden er bijvoorbeeld "Krot op-acties" plaats. Als men vermoedt dat een huis aan het verkrotten is, stapt men erop af met politie én de Dienst Vreemdelingenzaken. Treft men er illegalen aan, dat worden die ook effectief opgepakt; Hetzelfde geldt voor verkeersacties. Men gaat zogezegd auto's controleren. Maar hier in de wijk, weet je zo dat er dan mensen zonder papieren zullen gevonden worden. Er vinden soortgelijke controleacties plaats bij De Lijn. Heel de bus wordt afgesloten en iedereen moet zijn vervoersbewijs tonen. Maar en passant moet je ook je papieren tonen. En altijd opnieuw is de Dienst Vreemdelingszaken van de partij. Deze praktijken zijn dus niet nieuw. Maar dit plan gaat wel nog een stap verder. Het is een beetje zoals Guido Tastenhoye van het VB stelt: "Huis aan huis moeten we de wijken terug veroveren". Het gaat in die richting, maar dan zonder het militant racistische discours van het Blok erbij.

Hoe is Basta! ontstaan?

Edwin: We kennen elkaar natuurlijk al langer. 't Is allemaal begonnen met de Ronde van 't Noord van Attac-Antwerpen. We hebben toen met een caravan een toer door Antwerpen-Noord gedaan, met ondermeer vier informatieavonden. Toen ben ik Frank ook tegengekomen met zijn actiecomité tegen huisjesmelkers.

Jos: Zelf geef ik les in een school in de buurt. De kinderen uit de Seefhoek komen terecht op onze school. Het gaat dus om een volledig allochtone school, met veertig procent kinderen van asielzoekers. In totaal gaat het om een dertigtal nationaliteiten. Als school voelden we heel goed aan dat de problemen verergerden. Eerst was er het probleem van een Kosovaars Roma-gezin. Dat gezin kon niet uitgewezen worden maar verloor wel haar uitkering. Die mensen vielen dus terug op niets. We hebben met de school een actie opgezet voor deze mensen, waarbij we ook op veel steun van de buurt konden rekenen. We zijn nog steeds in de weer voor deze mensen. Vervolgens was er een Slovaaks Roma-gezin. Deze mensen kregen te maken met zo'n "Krot-op-actie" van de politie en werden uit hun huis gezet. Ze kregen verder geen opvang meer en werden beschouwd als 'toeristen', gezien Slovakije bij de EU is. Op die manier moest er geen OCMW-steun meer betaald worden. Na wat omzwervingen, ondermeer in onze school, verblijven deze mensen nu in buurthuis Faboert. In de kranten maakt men daar dan meteen een "opvangtehuis" van. Iedereen die nu een matras vrijmaakt voor een dakloos gezin, krijgt meteen het label "opvangtehuis" zodat er verder niet meer naar omgekeken moet worden.

Frank: "Wij proberen nu ook te zorgen voor voedselpaketten voor een aantal families en zijn constant op zoek naar huisvesting. Maar dit plan komt er nu nog eens bovenop en zal de zaken enkel nog verergeren. Onze VZW 'Rot-op huisjesmelkers' is nu reeds vier jaar actief. Het probleem van de huisjesmelkers neemt enkel maar toe. We hebben het reeds gehad over de "Krot-op-acties" van de stad. Het gaat om gecoördineerde acties van de politie, cel huisvesting, het Vlaams gewest en de Dienst Vreemdelingenzaken. In feite ontbreekt daar een belangrijke organisatie, namelijk het OCMW. Eigenlijk zou het OCMW ter plaatse moeten gaan. Maar de OCMW-voorzitter legt de bal dan weer in het kamp van de burgemeester enzovoort. Regelmatig dienen wij klacht in tegen huisjesmelkers. Op 11 januari hebben we opnieuw een zaak tegen een huisjesmelker. Maar we hebben nu ook het OCMW gedagvaard. Er is immers nog geen enkel OCMW in België veroordeeld wegens schuldig verzuim. Wij hebben hier vluchtelingen die toegewezen waren aan Musson, een kleine gemeente op de Luxemburgse-Franse grens. Eén keer per maand krijgen die hun geld toegestuurd van het lokale OCMW. Je kan toch moeilijk beweren dat zo'n OCMW zijn taak au sérieux neemt en deze mensen begeleidt. Tientallen OCMW's maken zich daar schuldig aan. Voorts zijn we wel tevreden dat we toch een boel gezinnen hebben kunnen helpen. Op vier jaar tijd hebben we zo'n 70-tal mensen kunnen herhuisvesten. En da's best OK, als je er rekening mee houdt dat wij op de privé-markt moeten zoeken.

Wat zijn nu de plannen van Basta! Edwin: Basta! is nog maar net opgericht. Om te beginnen hebben we een tekst opgesteld om onze inhoudelijke bezwaren tegen het Plan Grootjans uit de doeken te doen. Mensen zijn voor ons mensen, of ze dan papieren hebben of niet. De oplossing voor de problemen ligt voor ons bij onderwijs, werkgelegenheid en huisvesting. Wij eisen het recht op een menswaardig bestaan voor alle bewoners van deze buurten. Bovendien denken we dat onze maatschappij welvarend genoeg is om dat aan te kunnen. Naar aanleiding van Sinterklaas hebben we een eerste actie gevoerd in de Vankerkhovestraat, de straat waar de deur aan deur-controles zullen starten. Daar hebben we een sensibiliseringsactie gevoerd om de bewoners te waarschuwen voor wat er op til is. Inmiddels hebben we ook een eerste vergadering met een dertigtal mensen achter de rug. Het is zeker en vast de bedoeling om de actiegroep uit te breiden.